उद्यानानि कुवेरस्य समानि विषमाणि च। महानदीनितम्बांश्च गहनान् गिरिगह्वरान्। ४६५०
सन्ति नित्यहिमा देशा निर्वृक्षमृगपक्षिणः। सन्ति क्वचिन्महादर्य्यो दुर्गाः काश्चिद्दुरासदाः।
नाति क्रामेत पक्षी यान् कुत एवेतरे मृगाः। वायुरेको हि यात्यत्र सिद्धाश्च परमर्षयः।
गच्छन्त्यौ शैलराजेऽस्मिन् राजपुत्र्यौ कथं त्विमे। न सीदेतामदुःखार्हे मागमो भरतर्षभ।
॥ पाण्डुरुवाच ॥ अप्रजस्य महाभागा न द्वारं परिचक्षते। स्वर्गे तेनाभितप्तोऽहमप्रजस्तु ब्रवीमि वः।
पित्र्यादृणादनिर्मुक्तस्तेन तप्ये तपोधनाः। देहनाशे ध्रुवो नाशः पितॄणामेष निश्चयः। ४६५५
ऋणैश्चतुर्भिः संयुक्ता जायन्ते मानवा भुवि। पितृदेवर्षिमनुजैर्देयं तेभ्यश्च धर्म्मतः।
एतानि तु यथाकालं यो न बुध्यति मानवः। न तस्य लोकाः सन्तीति धर्म्मविद्भिः प्रतिष्ठितं।
यज्ञैस्तु देवान् प्रीणाति स्वाध्यायतपसा मुनीन्। पुत्रैः श्राद्धैः पितॄंश्चापि आनृशंस्येन मानवान्।
ऋषिदेवमनुष्याणां परिमुक्तोऽस्मि धर्म्मतः। त्रयाणामितरेषान्तु नाश आत्मनि नश्यति।
पित्र्यादृणादनिर्मुक्त इदानीमस्मि तापसाः। इह तस्मात्प्रजाहेतोः प्रजायन्ते नरोत्तमाः। ४६६०
यथैवाहं पितुः क्षेत्रे जातस्तेन महर्षिणा। तथैवास्मिन्ममक्षेत्रे कथं वै सम्भवेत्प्रजा।
॥ ऋषय ऊचुः ॥ अस्ति वै तव धर्म्मात्मन्विद्म देवोपमं शुभं। अपत्यमनघं राजन्वयं दिव्येन चक्षुषा।
दैवोद्दिष्टं नरव्याघ्र कर्म्मणेहोपपादय। अक्लिष्टं फलमव्यग्रो विन्दते बुद्धिमान्नरः।
तस्मिन्दृष्टे फले राजन् प्रयत्नं कर्तुमर्हसि। अपत्यं गुणसम्पन्नं लब्ध्वा प्रीतिकरं ह्यसि।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तच्छ्रुत्वा तापसवचः पाण्डुश्चिन्तापरोऽभवत्। आत्मनो मृगशापेन जानन्नुपहतां क्रियां। ४६६५
सोऽब्रवीद्विजने कुन्तीं धर्म्मपत्नीं यशस्विनीं। अपत्योत्पादने यत्नमापदि त्वं समर्थय।
अपत्यं नाम लोकेषु प्रतिष्ठा धर्म्मसंहिता। इति कुन्ति विदुर्द्धीराः शाश्वतं धर्म्मवादिनः।
इष्टं दत्तं तपस्तप्तं नियमश्च स्वनुष्ठितः। सर्व्वमेवानपत्यस्य न पावनमिहोच्यते।
सोऽहमेवं विदित्वैतत्प्रपश्यामि शुचिस्मिते। अनपत्यः शुभाल्लोकान्नप्राप्स्यामीति चिन्तयन्।
मृगाभिशापान्नष्टं मे जननं ह्यकृतात्मनः। नृशंसकारिणो भीरु यथैवोपहतं पुरा। ४६७०
इमे वै बन्धुदायादाः षट्पुत्रा धर्म्मदर्शने। षडेवाबन्धुदायादाः पुत्रास्तान् शृणु मे पृथे।
स्वयं जातः प्रणीतश्च परिक्रीतश्च यः सुतः। पौनर्भवश्च कानीनः स्वैरिण्यां यश्च जायते।
दत्तः क्रीतः कृत्रिमश्च उपगच्छेत्स्वयञ्च यः। सहोढो ज्ञातिरेताश्च हीनयोनिधृतश्च यः।
पूर्व्वपूर्व्वतमाभावे मत्वा लिप्सेत वै सुतं। उत्तमोद्देवरात् पुंसः काङ्क्षन्ते पुत्रमापदि।
अपत्यं धर्म्मफलदं श्रेष्ठं विन्दन्ति मानवाः। आत्मशुक्रादपि पृथे मनुः स्वायम्भुवोऽब्रवीत्। ४६७५
तस्मात्प्रहेष्याम्यद्य त्वां हीनः प्रजननात्स्वयं। सदृशाच्छ्रेयसो वा त्वं विद्ध्यपत्यं यशस्विनं।
शृणु कुन्ति कथामेतां शारदण्डायनीं प्रति। सा वीरपत्नी गुरुणा नियुक्ता पुत्रजन्मनि। पुष्पेण प्रयता स्नाता निशि कुन्ति चतुष्पथे।
वरयित्वा द्विजं सिद्धं हुत्वा पुंसवनेऽनलं। कर्म्मण्यवसिते तस्मिन्सा तेनैव सहाऽवसत्।
तत्रत्रीन् जनयामास दुर्जयादीन्महारथान्। तथा त्वमपि कल्याणि ब्राह्मणात् तपसाऽधिकात्। मन्नियोगाद्यत क्षिप्रमपत्योत्पादनं प्रति।